

Федорчук Юлія Михайлівна,
студентка II курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність», Національний університет «Острозька академія»

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

У тезах здійснено спробу визначення ролі та значення інформаційної безпеки України.

Ключові слова: державна інформаційна політика, інформаційна безпека, інформатизація, нормативно-правова база.

В тезисах предпринята попытка определения роли и значения информационной безопасности Украины.

Ключевые слова: государственная информационная политика, информационная безопасность, информатизация, нормативно-правовая база.

This research is devoted to define the role and importance of information security of Ukrain.

Key words: state information policy, information security, information, legal and regulatory framework.

На сучасному етапі Україна є активним членом світового інформаційного простору, саме тому надзвичайної гостроти та актуальності набувають питання забезпечення інформаційної безпеки України. Широке застосування інформаційних технологій, які активно впливають на всебічну людську діяльність, спричинило появу нових загроз безпеці людства. Це пов'язано з тим, що інформація, створена, збережена й опрацьована технічними засобами, впливає на поведінку людей та функціонування різноманітних технологічних систем. Тому в Україні необхідно на державному рівні контролювати та забезпечувати захист інформаційної сфери.

Державне управління в інформаційній сфері спрямоване на організовану реалізацію завдань і функцій держави у цій сфері, полягає у забезпеченні реалізації державної інформаційної політики.

Доцільно уточнити, що державна інформаційна політика визначає напрямок діяльності в інформаційній сфері всієї держави (всього її механізму), а не тільки апарату державного управління. Діапазон участі в цій політиці органів державного управління обмежений виконавчо-розпорядчими межами їх діяльності [8].

Інформаційна безпека є важливою самостійною сферою забезпечення національної безпеки (згідно Закону України «Про основи національної безпеки України» під поняттям «національна безпека» розуміється захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечується сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних і потенційних загроз національним інтересам). Адже сучасні інформаційні технології дають змогу досягти особистих інтересів без використання воєнного інструментарію, ослабити або навіть зруйнувати іншу державу, не користуючись фізичною силою.

В законодавстві України немає конкретного визначення поняття «інформаційна безпека», адже питання безпеки у нашій державі часто витісняють на другий план. Разом з тим це поняття широко використовується у Конституції України і низці інших нормативно-правових актів. Так, стаття 17 Конституції України наголошує, що забезпечення інформаційної безпеки – одна з найважливіших функцій держави, справа всього українського народу, а Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» проголошує, що «інформаційна безпека є невід'ємною частиною політичної, економічної, оборонної та інших складових національної безпеки» [3].

Доктрина інформаційної безпеки України визначає завдання державної політики в інформаційній сфері: «створення розвиненого інформаційного простору і захист національного інформаційного суверенітету».

Для ефективного забезпечення інформаційної безпеки потрібно вирішити три проблеми, які тісно пов'язані між собою: проблема захисту інформації, яка перебуває у системі, від впливу внутрішніх та зовнішніх загроз; проблема захисту інформації від інформаційних погроз; проблема захисту зовнішнього середовища від погроз із боку інформації, що перебуває в системі [7, ст. 24].

Виходячи з цього, варто зазначити, що основним об'єктом забезпечення інформаційної безпеки держави є її інформаційний простір, а основним суб'єктом виступає система державних, недержавних інституцій, громадян України об'єднаних спільною метою щодо захисту національних інтересів в інформаційній сфері.

Чинні закони та нормативно-правові акти містять чималий масив норм, які налагоджують здійснення державного управління в інформаційній сфері. Конституція України посідає одне з найважливіших місць поміж цих норм, адже вона встановлює ґрунтовні засади розвитку суспільства і держави. Значна частина норм конституції (які стосуються державного управління в інформаційній сфері) має загальний характер, бо стосується більшості інших галузей і сфер державного управління. Разом з тим Конституція України містить ряд норм, що торкаються державного управління саме в інформаційній сфері.

Положення ст. 10 Конституції України посідає важливе місце у реалізації державного управління інформаційними процесами, оскільки вона покладає на державу обов'язок забезпечувати всебічний розвиток і функціонування української мови як державної у всіх галузях суспільного життя на всій території України. Ст. 17 Основного Закону говорить, що забезпечення інформаційної безпеки України, поряд із захистом її суверенітету і територіальної цілісності, забезпеченням економічної безпеки, є однією з провідних функцій держави. Ст. 15 Конституції України говорить про заборону цензури, що є важливою гарантією вільного розвитку інформаційної сфери в Україні [1].

Конституція України містить ряд норм, які регулюють інституційні засади державного управління в інформаційній сфері. Подані норми говорять про особливості формування таких органів державного управління в інформаційній сфері як Держкомтелерадіо та Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення. Ці норми закріплені в п. 20 ст. 85, п. 13 ст. 106 Основного Закону [1].

Норми Конституції України, що стосуються державного управління в інформаційній сфері, розвинуто у ряді законів України, зокрема таких як Закони України «Про інформацію» [2], «Про науково-технічну інформацію» [4], «Про національну про-

граму інформатизації» [5], «Про телебачення та радіомовлення» [6] та ін. Норми Конституції та законів України формують основні засади діяльності системи державного управління інформаційною сферою.

В підзаконних нормативно-правових актах, зокрема в указах президента України, постановах Кабінету Міністрів України, актах міністерств, державних комітетів, інших центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій міститься найбільший за масштабом масив нормативного матеріалу з питань державного управління у сфері захисту інформації.

Постійні зміни у суспільстві потребують швидкого реагування органів виконавчої влади та інших державних органів, які діють у межах закону та здійснюють право становлення. Саме тому похідні від положень законів норми повинні забезпечити ефективну дію конституційних норм та норм законів.

На сьогодні в Україні напрацьовано значний масив нормативно-правових документів, що регулюють державне управління в сфері інформаційної безпеки. Тому, доцільно створити структурний підрозділ, який займався б дослідженням нормативно-правового забезпечення та виробляв би стратегію інформаційної політики (зокрема, аспекту інформаційної безпеки) України.

Проблематичною на сьогодні є система українського законодавства, що регулює відносини в інформаційній сфері. Законодавство обмежується лише формальними нормами, потребує суттєвого удосконалення та адаптації до сучасних реалій. Адже недосконалість нормативно-правового регулювання сфери інформаційної безпеки сповільнює розвиток та удосконалення інформаційних відносин в Україні.

У сучасному інформаційному законодавстві України існує ряд недоліків, а саме: відсутність чіткої ієрархічної єдності законів; велика кількість законів та нормативних актів; неточності у використанні термінології; нові правові акти, прийняті у цій сфері, часто суперечать нормам, які закріплені у раніше прийнятих документах, що призводить до правового хаосу.

Відтак, необхідно прийняти Закон України «Про інформаційну безпеку», оскільки діючі нормативно-правові акти (закони України «Про інформацію», «Про телебачення і радіомовлення», «Про

державну таємницю» та ін.) регулюють лише вузькі кола питань інформаційної сфери, також вони не регулюють усіх аспектів забезпечення інформаційної безпеки України. Варто створити правову базу, яка звільнена від застарілих норм та не переобтяжена нормативно-правовими актами тимчасової чи локальної дії. А головне повинна містити достатню кількість нормативно-правових актів, які повинні регулювати суспільні відносини, будуть згруповані в ієрархічну систему та будуть ефективними, зрозумілими, зручними у користуванні не тільки для фахівця, але й для пересічного громадянина.

Література:

1. Україна. Конституція (1996) Конституція України [Текст]: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року зі змінами від 8 грудня 2004 року / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради. – 1996. – №30. – Ст. 141.
2. Україна. Закони. Про інформацію від 02 жовтня 1992 р. № 2657-XII (зі змінами) [Текст] / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради. – К., 1992. – № 48. – Ст. 650.
3. Україна. Закони. Про концепцію Національної програми інформатизації від 04 лютого 1998 р. № 75/98 (зі змінами) [Текст] / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради. – К., 1998. – № 27-28. – Ст. 182.
4. Україна. Закони. Про науково-технічну інформацію від 25 червня 1993 р. № 3322-XII (зі змінами) [Текст] / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради. – К., 1993. – № 33. – Ст. 345.
5. Україна. Закони. Про Національну програму інформатизації від 04 лютого 1998 р. № 74/98 (зі змінами) [Текст] / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради. – К., 1998. – № 27-28. – Ст. 181.
6. Україна. Закони. Про телебачення і радіомовлення від 21 грудня 1993 р. № 3759-XII (зі змінами) [Текст] / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради. – К., 1994. – № 10. – Ст. 43.
7. Братель, О. В. Поняття та зміст доктрини інформаційної безпеки [Текст] / О. В. Братель // Право України. – К., 2006. – Вип. 5. – С. 36-41
8. Брижко, В. Юридичні та організаційні аспекти розбудови системної інформатизації в Україні [Текст] / В. Брижко, В. Цимбалюк, М. Швець // Правова інформатика. – Львів, 2005. – Вип. 1. – С. 16-29.